

2. Tomashevskiy V. (2014). Problema profesiinoi pidhotovky maibutnikh dyzaineriv u systemi vyshchikh navchalnykh zakladiv [The problem of professional training of future designers in the system of higher educational institutions]. *Pedahohika vyshchoi ta serednoi shkoły*, (41), 121-127 [in Ukrainian].
3. Fursa O. (2013). Osnovni napriamy i chynnyky dyzain-osvity [The main directions and factors of design education]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, 23 (18), 392-398. [in Ukrainian].
4. Tomashevskiy V. (2017). Pedagogichni umovy formuvannya estetychnoi kultury maibutnikh dyzaineriv u vyshchikh navchalnykh zakladakh [Pedagogical conditions of formation of aesthetic culture of future designers in higher educational institutions]. *Pedahohichni protsesy: teoriya i praktyka*, 2 (57), 76-81 [in Ukrainian].
5. Tomashevskiy V. (2016). Deiaki aspekty sformovanosti estetychnoi kultury maibutnikh dyzaineriv u vyshchikh navchalnykh zakladakh [Different aspects of the formation of aesthetic culture of future designers in higher education]. *Pedahohika vyshchoi ta serednoi shkoły*, 3 (49), 99-109. [in Ukrainian].
6. Fursa O. (2012). Transformatsii modelei dyzain-osvity v Ukraini [Transformations of design education models in Ukraine]. *Visnyk KhDADM*, (4), 41-46. [in Ukrainian].

Отримано редакцією 22.10.2021 р.

УДК 378.147

DOI: 10.31376/2410-0897-2021-3-47-10-158-170

СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ПРЕДМЕТІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Кабиш Марина Юріївна

кандидат філологічних наук

Інститут професійно-технічної освіти НАПН України

e-mail: marinkabysh@gmail.com

ORSID ID: 0000-0002-0454-6065

У статті схарактеризовано сучасні особливості педагогічної діяльності викладачів предметів загальноосвітньої підготовки в закладах професійної освіти. Розкрито концептуальні аспекти модернізації підготовки кваліфікованих робітників у закладах професійної освіти. Висвітлено загальноосвітню складову базисної структури навчальних планів для підготовки кваліфікованих робітників з отриманням повної загальної середньої освіти і сучасний підхід до проектування змісту професійної освіти. Досліджено сучасні особливості опанування учнями природничо-математичних дисциплін у закладах професійної освіти. Окреслено результати Міжнародного дослідження якості освіти PISA в Україні. Вказано на необхідність відбору принципів, обґрунтування факторів і педагогічних умов, розроблення технологій і методик навчання сучасних учнів, представників «покоління Z».

Ключові слова: педагогічна майстерність, професійна освіта, загальноосвітня підготовка, компетентність, «покоління Z», електронні освітні ресурси.

Постановка проблеми. На сучасному етапі модернізації системи вищої педагогічної освіти викладач предметів загальноосвітньої підготовки виступає активним суб'єктом власного особистісного самовдосконалення і самореалізації. Професійний розвиток викладача в закладах професійної освіти становить неперервний процес прогресивного і гуманістичного формування особистості, яка прагне до високих професійних досягнень, прогресивного руху до найвищого фахово-особистісного рівня, що передбачає цілісне, результативне перетворення компетентнісного досвіду шляхом подолання професійних протиріч, удосконалення професійно-педагогічної компетентності протягом усього життя, вироблення нової якості професійно-педагогічної дії. Сьогодні вітчизняній системі освіти, зокрема професійній, потрібен педагогічний працівник, який навчає учнів «як думати», а не «що думати», який допомагає опанувати найсучасніші знання, а не примушує відтворювати вчорашні істини, який сприяє реалізації ідеї освіти впродовж життя. Натомість в освітньому процесі закладів професійної освіти поки що недостатньо обґрунтовані теоретичні і методичні засади розвитку педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх предметів. На сучасному етапі завданням викладачів закладів професійної освіти є підготовка свідомих, компетентних кваліфікованих робітників, здатних до продуктивної професійної самореалізації і реалізації принципу навчання впродовж життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання професійної підготовки і розвитку особистісних якостей майбутніх фахівців досліджували Л. Базиль, І. Білосевич, Р. Гуревич, Т. Герлянд, А. Гуржій, Л. Єршова, О. Кошук, В. Кручек, В. Курок, М. Пригодій, Л. Пуховська, Г. Райковська, М. Теловата, В. Ягупов та ін. В. Андреев, І. Арефьев, С. Хатунцева розглядають педагогічні умови як результат відбору й застосування елементів змісту, методів, а також організаційних форм навчання для досягнення конкретних цілей. Питаннями формування і розвитку педагогічної майстерності, педагогічної творчості і професіоналізму педагогів займаються Є. Барбіна, Х. Гафуров, А. Гриценко, І. Зязюн, П. Лузан, О. Лук, Н. Островерхова, В. Паламарчук, М. Палтишев, С. Сисоева та ін.

Формулювання мети статті. Метою статті є дослідження сучасних особливостей педагогічної діяльності викладачів предметів загальноосвітньої підготовки в закладах професійної освіти, а також визначення особливостей використання комплексу педагогічних умов, яким належить особлива роль у навчальному процесі.

Виклад основного матеріалу. У Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року задекларовано, що реформування цієї освітньої галузі має сприяти формуванню нового іміджу випускника-закладу професійної освіти як [1]: «...всебічно розвиненої особистості, здатної до вибору індивідуальної освітньої траєкторії, навчання впродовж усього життя, розвитку професійної кар'єри, підприємництва та самозайнятості; конкурентоспроможного та мобільного на ринку праці фахівця, особистості, яка здобула освітні та професійні компетентності відповідно до її інтересів, здібностей, можливостей, потреб національної економіки та суспільства; успішної особистості з активною громадянською позицією, морально-етичними якостями, відповідальною за результати власної діяльності».

Природно, особливості педагогічної діяльності викладачів загальноосвітніх дисциплін прямо пов'язані із сучасними процесами модернізації вітчизняної професійної освіти та перспективами її реформування. Станом на 01. 01. 2020 р. в Україні функціонували 723 заклади П(ПТ)О державної форми власності [2]. Для порівняння вкажемо: якщо у 2011 р. таких закладів було 976, то на 01. 01. 2020 р. їх мережа скоротилася на 253 одиниці (26 %). Прикметно, що 411 закладів П(ПТ)О мають контингент здобувачів професійної освіти до 400 осіб [2], а частка малокомплектних закладів, у яких навчається менше 100 учнів, складає 5 % (без урахування закладів П(ПТ)О при установах виконання покарань, де контингент учнів зазвичай менше 100 осіб). Додамо, що серед 723 закладів П(ПТ)О функціонує 318 професійних ліцеїв, 165 вищих професійних училищ, 90 центрів професійно-технічної освіти, 65 професійно-технічних училищ, 62 заклади П(ПТ)О при установах виконання покарань, 3 професійні коледжі тощо.

Викладачі загальноосвітніх дисциплін здійснюють загальноосвітню підготовку учнів, що мають базову середню освіту. Статистика підтверджує щорічне зменшення кількості випускників базової середньої освіти, які обрали навчання у закладах П(ПТ)О: частка таких учнів у 2020 р. склала 14,7 %, тоді як у попередні три роки була 15,0 %, 15,8 %, 16,7 % відповідно. Тенденція зменшення частки випускників із базовою середньою освітою, що здобувають повну середню освіту в закладах П(ПТ)О, пояснюється, на нашу думку, позитивною динамікою виїзду молоді за кордон, погіршенням демографічної ситуації в країні, збільшенням частки молоді, зорієнтованої на навчання в коледжах і університетах, тощо.

На 01.01.2021 р. в державних закладах П(ПТ)О працював 32 841 педагогічний працівник, серед яких 63,3 % – жінки (рис. 1.1). Із загальної кількості педагогічних працівників найбільш чисельною є група майстрів виробничого навчання – 41,2 % (з них більше половини жінки – 55,9 %). Друге місце за кількістю посідають викладачі загальноосвітніх дисциплін – 6943 особи. У цієї категорії педагогічних працівників частка жінок найбільша – 5322 особи (76,7 %). Для прикладу відзначимо, що серед 5020 викладачів з професійної підготовки жінок 3028 – 60,3 %. За віком частка педагогічних працівників від 31 до 50 років найбільша і становить 46 %, що певним чином суперечить повсякчасному твердженню про застарілість педагогічних кадрів цієї освітньої галузі.

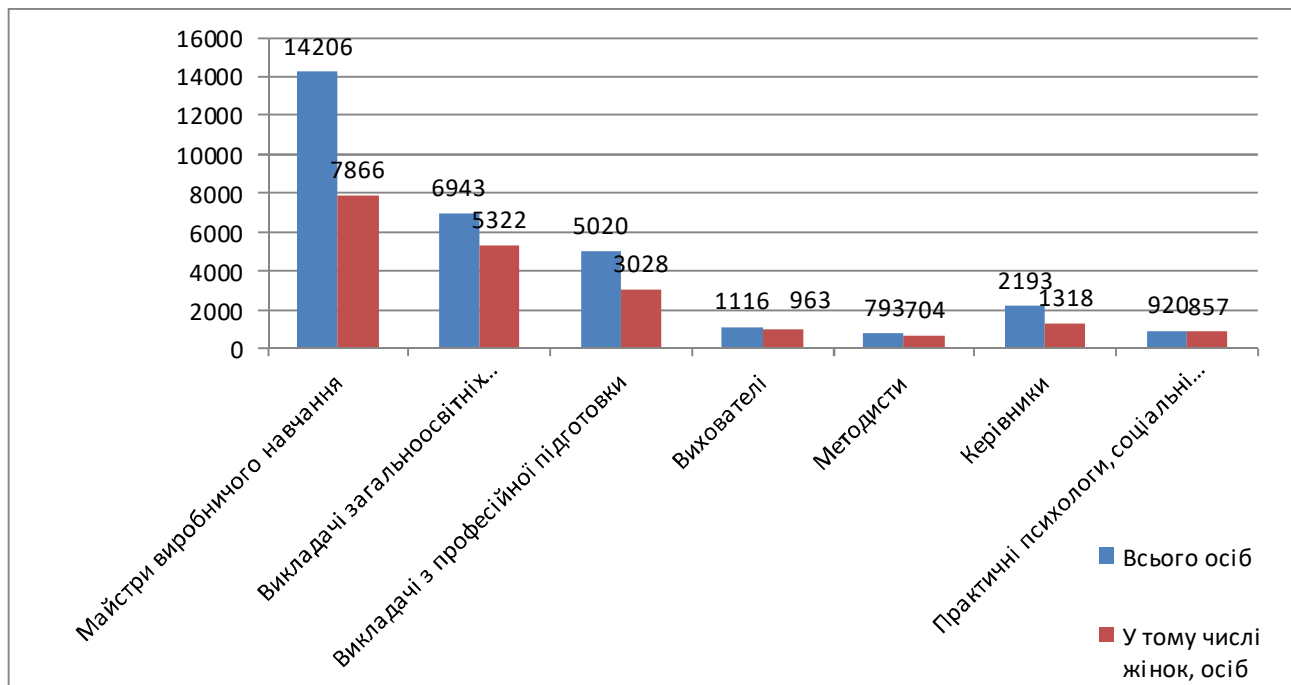

Рис. 1.1. Розподіл педагогічних працівників закладів професійної освіти, зокрема за демографічною ознакою (2020 р.)

З іншого боку, наведена статистика переконує, що українська професійна школа, врешті, як і все суспільство взагалі, є далекою від гендерної рівності: серед 627 директорів закладів професійної освіти лише 116 жінок. Водночас лише 23,4 % чоловіків викладають предмети загальноосвітньої підготовки. Вказану особливість маємо враховувати в системі розвитку педагогічної майстерності викладачів цієї категорії.

Звернемося безпосередньо до змістових чинників, які визначають специфіку педагогічної діяльності викладачів досліджуваної категорії. Отже, на формування особистості кваліфікованого робітника за вищенаведеними концептуальними положеннями мають бути спрямовані ресурси предметів як професійної (загальнопрофесійна, професійно-теоретична, професійно-практична), так і загальноосвітньої підготовки.

Зазначимо, що згідно з «Типовою базисною структурою навчальних планів для підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах» [3] загальноосвітня підготовка передбачає вивчення учнями з базовою загальною середньою освітою суспільно-гуманітарних і природничо-математичних предметів. Суспільно-гуманітарна підготовка забезпечується через опанування майбутніми кваліфікованими робітниками такими предметами, як українська мова і література, іноземна мова, світова література, історія України, правознавство, економіка та ін. Природничо-математична підготовка майбутніх кваліфікованих робітників передбачає вивчення учнями математики, астрономії, біології, географії, фізики, хімії та інших предметів (табл. 1.1).

Природно, після прийняття у 2010 р. щойно згаданого нормативного документа відбулися певні зміни у змісті, кількості годин, назвах предметів загальноосвітньої підготовки (наприклад, предмет «Захист Вітчизни» змінено на «Захист України», з'явилися інтегровані курси тощо), проте загальні цілі та завдання не змінилися: загальноосвітня підготовка учнів у закладах професійної освіти ґрунтується на принципах і положеннях Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту» та державних стандартів.

Таблиця 1.1

Загальноосвітня складова базисної структури навчальних планів для підготовки кваліфікованих робітників з отриманням повної загальної середньої освіти (2010 р.)

№ з/п	Зміст	Кількість годин
1.	Суспільно-гуманітарна підготовка	
1.1	Українська мова	70
1.2	Українська література	140
1.3	Іноземна мова	210
1.4	Світова література	70
1.5	Історія України	88
1.6	Всесвітня історія	70
1.7	Правознавство	35
1.8	Економіка	35
1.9	Людина і світ	17
1.10	Художня культура	35
	Всього за п. 1	770
2.	Природничо-математична підготовка	
2.1	Математика	210
2.2	Астрономія	17
2.3	Біологія	105
2.4	Географія	53
2.5	Фізика	140
2.6	Хімія	70
2.7	Технології	70
2.8	Екологія	17
2.9	Інформатика	70
	Всього за п. 2	752
3.	Захист Вітчизни	70
	Разом п. 1, п. 2, п. 3	1592

Завдання такої підготовки зіставляється з метою загальної середньої освіти [4] – «... всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності». Задля досягнення цієї мети викладачі предметів загальноосвітньої підготовки мають допомогти вихованцям опанувати ключові компетентності, необхідними для повноцінної життєдіяльності кожної особи, зокрема такими здатностями, як [4]: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математична компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей; культурна компетентність; підприємливість та фінансова грамотність та ін.

Відтак, загальноосвітня підготовка у закладі професійної освіти має, подібно до закладу повної загальної середньої освіти, завершуватися здобуттям учнями власне повної середньої освіти. Проте вкрай вагомим особливостю є те, що достатній рівень середньої освіти тут не можна здобути за моделями шкільного навчання у старших класах. Зупинимось на цьому докладніше.

Освітньо-нормативними документами в галузі підготовки кваліфікованих робітників [3] передбачається вивчення предметів професійно-теоретичної і професійно-практичної підготовки паралельно з опануванням учнями суспільно-гуманітарних і природничо-математичних предметів уже з перших днів навчання у закладі професійної освіти. Звичайно, одночасне вивчення учнями загальноосвітніх, загальнотехнічних і спеціальних предметів та залучення вихованців до форм виробничого навчання вимагає системного поєднання всіх видів підготовки. Вказані позиції підтверджують результати докторської дисертації Т. Герлянд

[5], у якій вчена розробила концепцію загальноосвітньої підготовки майбутніх кваліфікованих робітників аграрного профілю, розглядаючи феномен як інтегрований процес, який «...характеризується мотиваційними векторами вибору професії, визначає відповідальне ставлення до навчання, проявляється у пізнавальних інтересах, потребах, мотивах, цілях, формується і динамічно розвивається засобами професійно спрямованої навчальної діяльності, результатом якої є набуття особистістю ключових компетентностей».

На можливу інтеграцію окремих навчальних предметів загальноосвітньої підготовки (технології, інформатика, художня культура, екологія) із змістом навчальних програм професійно-теоретичної підготовки вказується і в «Типовій базисній структурі навчальних планів». У цілому єдність і взаємозв'язок загальноосвітньої і професійно-теоретичної підготовки є важливою особливістю, що має відображатися в характері педагогічної діяльності викладачів обох циклів. Мова у даному разі про те, що проблема співвідношення загальноосвітнього і загальнотехнічного (спеціального) компонентів у підготовці кваліфікованого робітника є вкрай суперечливою, і ті суперечності, що виникали щодо її розв'язання на всіх етапах функціонування професійної освіти, і були рушійними силами, джерелами її розвитку.

Провідними засобами розв'язання вказаної суперечності завжди виступали моделі, підходи до проектування змісту професійної освіти. Перший підхід абсолютизував роль науки в культурній розбудові суспільства, розглядав зміст освіти як дидактично адаптовані положення наук, залишаючи поза увагою розвиток особистості учня. За такої технократичної концепції у підготовці робітничих кадрів домінував професійно-технічний компонент. Прихильники другого напрямку схильні проектувати зміст професійної освіти як необхідний обсяг знань, умінь, навичок, який має бути засвоєним учнем (студентом) задля подальшого застосування у професійній діяльності, успішної адаптації в соціумі [6]. При цьому перевага надається загальноосвітньому компоненту, оскільки засвоєний обсяг знань вважається метою навчання.

Нарешті, сучасний підхід до проектування змісту професійної освіти ґрунтується на культурологічній концепції, що розглядає феномен «... як соціальний досвід людства, закріплений у матеріальній і духовній культурі» [7, с. 321]. При цьому зміст професійної підготовки майбутнього фахівця включає: а) уже набуті людьми знання про природу, суспільство, техніку і способи діяльності; б) досвід здійснення відомих способів діяльності, який втілюється в уміннях і навичках особистості, яка засвоїла цей досвід; в) досвід творчої, пошукової діяльності щодо розв'язання нових суспільних проблем; г) досвід відношення до світу, один до одного, система емоційної, вольової, моральної, естетичної вихованості [8, с. 102]. Згідно з культурологічним підходом, загальноосвітня і професійна підготовка взаємодіють, тісно переплітаються, створюють інтеграційну єдність, взаємодоповнюють одна одну, формують у того, хто навчається, наукову картину світу. Додамо, що саме в умовах професійно-технічної освіти культурологічна концепція проектування змісту освіти реалізується, на нашу думку, рельєфніше і конкретніше порівняно із загальною середньою освітою.

Слід також додати, що стрімкий науково-технічний прогрес суттєво змінює характер професійної діяльності фахівців, вона стає складною, інтегративною, високотехнологічною. Бути конкурентоздатним, професійно мобільним, володіючи лише вузькопрофесійними знаннями і уміннями, стає вкрай важко. Тому важливо, щоб, крім професійної, випускник закладу професійної освіти отримав ще й ґрунтовну загальноосвітню підготовку. Мовиться саме про той загальноосвітній компонент, який може забезпечити ефективне опанування учнем професії, буде оперттям для робітника у набутті професійної майстерності. Отже, ми погоджуємося з думкою учених [9; 3; 5], які домінантну проблему між загальноосвітньою і професійною підготовкою вбачають у визначенні тієї частки загальноосвітніх знань, яка має забезпечити успішне опанування учнем професією.

Принагідно зазначимо, що професійна підготовка кваліфікованого робітника завжди мала прагматичний характер: роботодавцеві потрібні вмілі, кваліфіковані фахівці, здатні ефективно виконувати виробничі завдання. Натомість досвід такої високорозвиненої країни, як Японія, свідчить, що задля опанування майбутніми фахівцями практичних компетентностей необхідно сформувати міцну базу загальноосвітніх знань [10]. Мова про те, що при підготовці робітників тут на загальноосвітню підготовку відводять 30 % навчального часу, тоді як на

загальнотехнічну і спеціальну – 15 % і 55 % відповідно. Доречно додати, що загальноосвітній курс включає японську, англійську, латинську мови, соціологію, хімію, фізику, фізичне виховання. Чітко поєднуючись із загальнотехнічною підготовкою (вступ до спеціальності, механіка, електротехніка, металознавство, матеріалознавство тощо) загальноосвітня підготовка для будь-якого фаху є незмінною в частці часу [10].

Результати аналізу праць учених, опитування методистів, педагогічних працівників закладів професійної освіти переконують, що співвідношення загальноосвітньої і професійної підготовки регулюється вимогами принципу професійної спрямованості. Цей припис розуміють у контексті реалізації міжпредметних зв'язків між дисциплінами загальноосвітньої та професійно-теоретичної і професійно-практичної підготовки. При цьому зберігається засвоєння учнями визначеного навчальними програмами обсягу природничо-математичних і суспільно-гуманітарних дисциплін. Проте задекларовані в державних освітніх документах положення щодо використання педагогічних інструментів загальноосвітньої підготовки (зміст, методи, форми, технології навчання) задля формування професійних інтересів учнів, уявлень про майбутню фахову діяльність, розвитку професійних якостей і цінностей особистості поки що реалізуються не повною мірою. Йдеться про те, що викладачі предметів загальноосвітньої підготовки недостатньо володіють знаннями загальнопрофесійних і професійно-теоретичних дисциплін: за дослідженнями учених, 95 % цих педагогічних працівників не володіють знаннями задля здійснення професійної спрямованості змісту свого предмета [9]. Цю особливість маємо врахувати у розв'язанні проблеми розвитку педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх предметів.

Варто детальніше зупинитися на сучасних особливостях опанування учнями природничо-математичних дисциплін у закладах професійної освіти. У Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти), ухваленої Кабінетом Міністрів України 5 серпня 2020 р., вказується на певні проблеми в природничо-математичній освіті, зокрема [11]:

- зниження рівня викладання природничо-математичних предметів, недосконалість змісту освіти, невідповідність змісту природничо-математичних предметів вимогам сьогодення, розбалансованість обсягу і змісту навчальних програм;
- низький рівень заробітної плати та соціальна незахищеність педагогічних працівників;
- викладання природничо-математичних предметів учителями іншого фаху;
- відсутність відповідних умов у окремих закладах освіти для забезпечення допрофільної підготовки та профільного навчання природничо-математичних предметів;
- недосконала мережа закладів освіти, що не забезпечує належних умов для навчання і розвитку здобувачів освіти, схильних до вивчення природничо-математичних предметів;
- низька якість окремих підручників з природничо-математичних предметів;
- застаріле матеріально-технічне забезпечення навчальних кабінетів природничо-математичних предметів;
- недоступність якісної природничо-математичної освіти (STEM-освіти) для різних категорій здобувачів освіти, у тому числі тих, що проживають у сільській місцевості, осіб з інвалідністю.

У цьому знаковому для професійної освіти документі зазначається, що метою розвитку природничо-математичної освіти є комплексне поширення інноваційних методик викладання та об'єднання зусиль учасників освітнього процесу і соціальних партнерів у формуванні необхідних компетентностей здобувачів освіти [11]. Цей аспект є вкрай важливим для розв'язання нашої проблеми: починаючи з 2021 року, учні закладів професійної освіти, які здобуватимуть повну загальну середню освіту, складатимуть державну підсумкову атестацію (ЗНО) також і з математики.

Принагідно зазначимо, що не менш важливим джерелом розвитку особистості майбутнього токаря, муляра, електромонтера чи квітникаря є і гуманітарне знання. Переважно вся увага педагогічної громадськості зосереджена на формуванні у майбутнього кваліфікованого робітника фахових компетентностей, що є потрібним задля присвоєння кваліфікації. Проте у цьому процесі гуманітарні дисципліни відіграють також вкрай важливу роль. Наприклад,

українська мова, крім формування навичок усного і писемного мовлення, залучає вихованців до технічної мови, розвиває вміння висловлювати думки, формулювати ідеї, гіпотези, рішення, що необхідно учням у майбутній професійній діяльності. Крім того, сформовані на уроках української мови вміння визначати поняття, навички роботи з навчальною і енциклопедичною літературою допомагають краще засвоїти предмети загальнопрофесійної і професійно-теоретичної підготовки. Адже здатність спілкуватися мовою професії допомагає продуктивніше розв'язувати виробничо-технологічні ситуації, забезпечує ефективну командну роботу.

Програма курсу з правознавства покликана цілеспрямовано формувати правосвідомість, систему правових знань і умінь особистості майбутнього кваліфікованого робітника, розвивати правову культуру учнів та, врешті, правомірну їх поведінку як громадян. Уміння учнів аналізувати з правової точки зору різноманітні життєві ситуації, використовувати правові знання у повсякденному житті мають стати тими інструментами, що забезпечать здатність випускників закладів професійної освіти захищати свої права та права і свободи інших людей в умовах складного багатофакторного виробництва.

Опанування історичних знань сприяє правильному оцінюванню учнями сучасних політичних і соціальних процесів, вчить їх критично аналізувати історичні факти, усвідомлювати себе громадянами України. Звертання викладачів історії до аналізу історичних явищ і подій, пов'язаних з майбутніми професіями вихованців, не тільки сприяє формуванню професійної спрямованості учнів, а й виховує громадянсько-патріотичні цінності та якості.

Не менш важливим для поліпшення загальноосвітньої підготовки учнів є те, що у 2018 р. Україна долучилася до Міжнародного дослідження якості освіти PISA. Зазначимо, що ця програма була започаткована Організацією економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) 20 років тому, наразі у ній беруть участь майже 90 країн. Сьогодні це найвпливовіший засіб дослідження якості шкільної освіти, найавторитетніше джерело інформації про готовність 15-річних громадян країн-учасниць PISA до успішного життя. Додамо, що характерною особливістю досліджень цієї програми є вивчення компетентностей учнів: для відповіді на тестові завдання респонденти мають виявити здатність застосовувати знання в нестандартних ситуаціях (*«Особливістю PISA є те, що це дослідження не перевіряє того, чи засвоїли учні / студенти різних країн зміст їхніх національних освітніх програм із читання, математики чи природничо-наукових дисциплін, воно оцінює те, наскільки 15-річні підлітки здатні використовувати здобуті в процесі навчання в закладах освіти знання, уміння, навички, ставлення для подолання труднощів і викликів у незнайомих обставинах – як у межах освітнього простору, так і поза ним»* [12, с. 9]). Прикметно, що PISA ставить за мету оцінювання того, наскільки в 15-річних підлітків розвинена здатність [12, с. 17]:

- читати, розуміти й інтерпретувати різноманітні тексти, з якими вони матимуть справу в повсякденному житті;
- використовувати знання й уміння з математики задля розв'язання різноманітних життєвих проблем, у контексті яких необхідним є звернення до математики;
- використовувати знання й уміння з природничо-наукових дисциплін задля вирішення різноманітних життєвих проблем, де важливим є застосування наукових підходів.

Дослідження якості освіти PISA здійснює раз на три роки. У 2018 р. обсяг вибірки склав 6334 респонденти, серед яких 722 учні закладів професійної освіти (11,4 %). Результати порівняння середнього значення балів учнів України з показниками інших країн відображено на рис. 1.2.

Аналіз розподілів країн за оцінками здатностей учнів свідчить, що результати, які продемонстрували українські учні за вказаними вище компетентностями, нижчі за середні значення по країнах Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР): із читання – на 23 бали, із математики – на 39 балів, із природничо-наукових дисциплін – на 22 бали. На жаль, найбільш проблемними в Україні виявилися результати сформованості математичної компетентності учнів. Як це видно з рис. 1.2, у більшості країн не спостерігається суттєвої різниці між результатами навчання учнів у досліджуваних предметних галузях. Натомість у вітчизняних респондентів середній бал становить: із читання – 465,95; із математики – 453,12;

із природничо-наукових дисциплін – 468,99 відповідно. У табл. 1.2 показано рейтинг України за успішністю учнів у названих предметних галузях серед країн за дослідженнями PISA-2018.

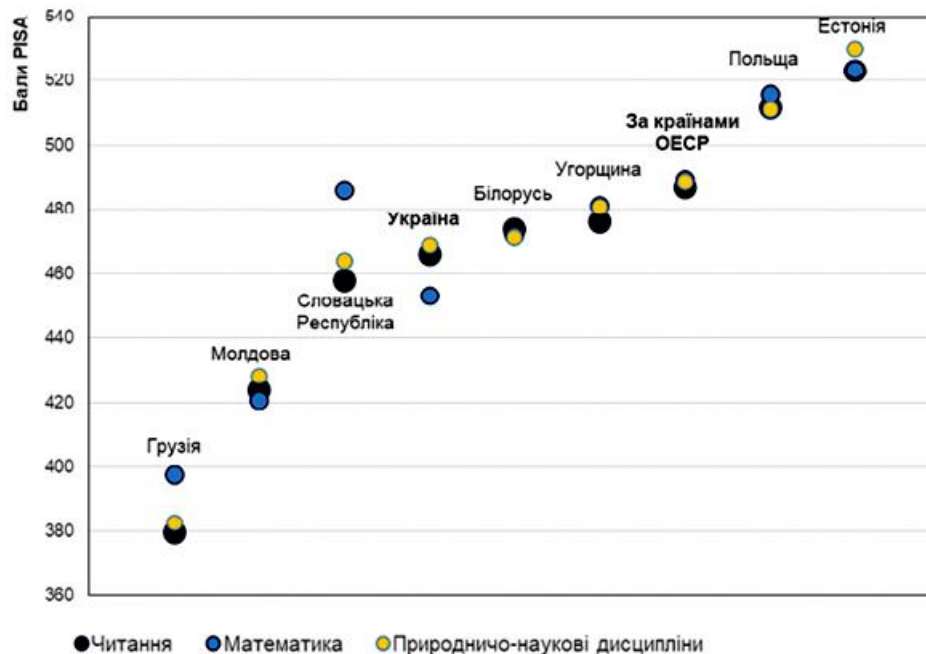

Рис. 1.2. Фрагмент бази даних PISA-2018 щодо успішності учнів у читанні, математиці та природничо-наукових дисциплінах

Таблиця 1.2

Успішність учнів із читання, математики та природничо-наукових дисциплін за результатами дослідження PISA-2018

Країна	Середній бал	95 % довірчий інтервал	Вищий рейтинг
<i>Успішність учнів із читання</i>			
Китай	555	550-561	1
Сингапур	549	546-553	1
Російська Федерація	479	472 - 485	26
Литва	476	473-479	30
Білорусь	474	469-479	30
Україна	466	459-473	37
Казахстан	387	384-390	69
Філіппіни	340	333-346	77
<i>Успішність учнів із математики</i>			
Китай	591	586-596	1
Сингапур	569	566-572	2
Російська Федерація	488	482-494	27
Литва	481	477-485	32
Білорусь	472	467-477	37
Україна	453	446-460	41
Казахстан	423	419-427	53
Домініканська Республіка	325	320-330	78
<i>Успішність учнів із природничо-наукових дисциплін</i>			
Китай	590	585-596	1
Сингапур	551	548-554	2
Литва	482	479-485	30
Російська Федерація	478	472-483	30
Білорусь	471	466-476	34
Україна	469	463-475	35
Казахстан	397	394-400	67
Домініканська Республіка	336	331-341	78

Визначено, що лише 74 % наших учнів продемонстрували другий рівень компетентності із читання (із шести) при середньому показнику в країнах ОЕСР 77 %. Ще нижчі результати продемонстрували наші учні з математики: визначено, що 64 % учнів в Україні здобули другий рівень компетентності, тоді як середній показник ОЕСР – 76 % [12].

Якщо мати на увазі, що серед досліджуваних було 722 учні закладів професійної освіти (11,4 %), а також високу достовірність отриманих результатів по Україні взагалі, маємо зробити такі висновки. По-перше, поки що рівень загальноосвітньої підготовки учнів закладів загальної середньої освіти, професійної освіти є незадовільним. По-друге, маємо прогнозувати, що випускники базової школи з такою низькою підготовкою є потенційними вступниками і до закладів професійної освіти. По-третє, викладачі загальноосвітніх дисциплін, які забезпечують компетентнісну підготовку учнів до здобуття професії, мають переглянути методи, форми, дидактичні технології опанування учнями суспільно-гуманітарних і природничо-математичних предметів задля забезпечення необхідної якості освітнього процесу.

Зазначена позиція актуалізується і тим, що наразі педагогічна громадськість закладів П(П)О стикнулася з проблемою навчання сучасних підлітків і молоді, для яких інтернет є частиною життя. Вважають, що нинішнє покоління, яке відповідно до «Теорії поколінь» Н. Хоува та В. Штрауса [13] називають «generation Z» або «покоління Z», «цифрові люди», в Україні народилося після 2004 р. і має свої певні соціально-психологічні відмінності від інших людей. Не коментуючи дієвість цієї теорії, зазначимо, що педагоги багатьох країн світу вказують на те, що з учнями чи студентами, які живуть виключно в інформаційному середовищі, необхідно по-іншому організовувати педагогічну взаємодію. Це, передусім, детерміновано тим, що в цих учнів під дією цифрового середовища розвинулися певні характерні специфічні психологічні особливості, зокрема [13]: *гіперактивність* (учням характерний дефіцит уваги, вони вкрай важко зосереджуються на навчальному об'єкті чи явищі, вони непосидючі, а тому гіперактивні); *схильність до клінічних форм аутизму* (учні занурені в себе, живуть у віртуальному світі фантазій, наживо між собою не спілкуються, переваги надають онлайн-спілкуванню, комунікаціям через мережі інтернет, YouTube, мобільних телефонів, SMS і MP3-плеєрів); *сенсорна депривація* (учні, занурюючись у мережі інтернет, віддаляються від реального світу, отримують набагато менше сенсорних сигналів від навколишнього середовища, а тому відчуття світу може притуплятися; брак звуків, запахів реального світу певним чином гальмує соціальний розвиток особистості, в учня може спостерігатися спад емпатійних здатностей, співпереживання, доброти); *побудова ідентичності* (оцінюючи в інтернеті різні соціальні ролі і поведінки, учень намагається приміряти їх на себе, завдаючи шкоди розвитку своєї власної ідентичності, перетворюючи її на дифузну, розпорошену, що може привести до смутного, нестійкого уявлення про самого себе).

Щойно вказані психологічні особливості підлітків і молоді – представників «покоління Z» – виявляються в характерних ознаках їх поведінки. Насамперед, виховуючись в онлайн-середовищі, вони мають проблеми з виконанням своїх бажань, намагань: віртуальність привчила їх до того, що їхні забаганки завжди будуть виконані, тоді як у реальному житті це не завжди працює. Таке зосередження на короткострокових цілях, прагнення отримати негайний результат на шкоду вихованню цілеспрямованості, наполегливості, організованості особистості можуть розвинути внаслідок залежності від інтернету: підлітки годинами грають в інтернет-ігри, спілкуються в блогах тощо, у них віртуальний світ на першому плані. Учні найчастіше читають мініновини, невеликі тексти, статті, формат твітів і статусів у соціальних мережах, а тому діти не виховані на книгах, на класиці. Такий стан справ може привести до фрагментарності образного мислення. Легко піддаючись впливу, такі учні більше орієнтуються на споживання, легко переконують батьків аргументами на задоволення власних потреб. Але учні, виховані виключно в інформаційному середовищі, цінують чесність (цьому сприяє відкритість, правдивість спілкування в мережах), вони, за дослідженнями психологів [13], розумні виконавці, швидко стають дорослими.

Наразі педагогічна громадськість світу, зокрема і України, переймається проблемою розроблення принципів, обґрунтування умов, методів, форм, технологій навчання сучасних

учнів, представників «покоління Z». Вказану особливість організації сучасної педагогічної взаємодії будемо враховувати при розробленні методики розвитку педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх предметів закладів П(ПТ)О.

З іншого боку, сучасні цифрові технології змінюють педагогічну діяльність викладача як інструменти, засоби навчання. Їх стрімкий розвиток змінює не тільки життєдіяльність кожної людини, а й педагогічні системи підготовки фахівців, зокрема і в закладі П(ПТ)О. Серед пристроїв і предметів, які нині застосовують викладачі в освітньому процесі, виділяються електронні освітні ресурси, що стрімко витісняють натуральні предмети, репродукції моделі тощо. Під електронними освітніми ресурсами (ЕОР) розуміють «... засоби навчання на цифрових носіях будь-якого типу або розміщені у комп'ютерних мережах, які відтворюються за допомогою електронних цифрових технічних засобів і застосовуються в освітньому процесі» [14]. Додамо, що модернізуючи освітній процес, ці сучасні засоби навчання забезпечують змістове наповнення освітнього середовища, надають рівний доступ здобувачам до освіти, до якісних навчально-методичних матеріалів незалежно від місця проживання учасників освітнього процесу та організаційних форм навчання. Електронний довідник, електронний лабораторний практикум, електронний навчальний посібник, електронний підручник, електронний практикум, електронна хрестоматія нині усталено ввійшли в освітню практику, зокрема і при викладанні загальноосвітніх дисциплін. Водночас база ЕОР постійно розвивається, поповнюючись новими зразками сучасних засобів. Наприклад, зараз поширення набуває такий різновид ЕОР як електронний освітній ігровий ресурс, що забезпечує пізнавальну і розвивальну функцію діяльності учня за допомогою ігрових форм.

Наведені різновиди ЕОР, комп'ютерні пристрої і програми разом із інформатизацією процесу підготовки (у тому числі загальноосвітньої) кваліфікованих робітників забезпечують суттєві зміни наявного освітнього простору закладу П(ПТ)О, перетворюючи узвичасне навчальне середовище на інформаційно-освітнє. При цьому підтримуємо позицію В. Уманця у тлумаченні вказаного феномену [15, с. 99] : «ІОС професійного навчального закладу – це єдиний інформаційний простір навчального закладу, що забезпечує цілісну підтримку фахової підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, комплексний підхід до використання ІКТ у навчально-виховному процесі через професійну та проєктну діяльність, системи інтерактивного зв'язку, перевірки та моніторингу набутих знань та навичок».

Услід за ученими [15; 16] вважаємо, що вкрай важливим компонентом інформаційно-освітнього середовища є електронний навчально-методичний комплекс з дисципліни, що характеризується такою структурою: навчальна програма з дисципліни, завдання для проведення навчальних занять, електронні підручники, що містять теоретичний матеріал, питання й завдання до підсумкової атестації, електронні банки тестів; описи інформаційних засобів і технологій, необхідних для виконання навчальних завдань; методичні вказівки для самостійної роботи студентів тощо.

Варто додати, що за методично грамотного застосування ЕОР суттєво поліпшується організація самостійної роботи учнів, вони можуть: будь-коли у часі, екстериторіально у географічному просторі (що нині у зв'язку з епідемічною ситуацією щодо поширення коронавірусної інфекції COVID-19 дуже актуально) здійснювати доступ до навчально-наукової, технічної, професійної чи іншої інформації; застосувати цифрові технології для моделювання, систематизації, графічного оформлення результатів навчання, статистичного оброблення даних; вчасно отримати консультативну допомогу від педагогів, однокласників чи консультантів з інтернету; брати активну участь у різноманітних проєктах, інтернет-конкурсах, олімпіадах, дискусіях; тренуватися у виконанні контрольних завдань різного рівня тощо.

Висновки. Отже, задля цілеспрямованого розвитку педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін у закладах професійної освіти вартує враховувати такі особливості їх педагогічної діяльності:

– викладачі загальноосвітньої підготовки (6943 особи) посідають друге місце за кількістю педагогічних працівників, проте тут частка жінок найбільша – 74,7 %, що підтверджує гендерну нерівність у професійній освіті;

– освітньо-професійними програмами передбачається одночасне вивчення учнями загальноосвітніх, загальнотехнічних і спеціальних предметів та залучення вихованців до форм виробничого навчання;

– за системного поєднання всіх видів підготовки зберігається засвоєння учнями визначеного навчальними програмами обсягу природничо-математичних і суспільно-гуманітарних дисциплін та необхідність складання державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО);

– реалізація міжпредметних зв'язків між дисциплінами загальноосвітньої та професійної підготовки здійснюється не повною мірою: за наявними дослідженнями, 95 % викладачів загальноосвітніх дисциплін не володіють знаннями задля здійснення професійної спрямованості змісту свого предмета;

– за даними програми Міжнародного дослідження якості освіти PISA, потенційні вступники до закладів професійної освіти (випускники базової школи) демонструють низьку компетентність із читання та математичну і природничо-наукову компетентності;

– наразі викладачам предметів загальноосвітньої підготовки бракує науково-методичного інструментарію при організації педагогічної взаємодії з представниками «покоління Z», вихованому в онлайн-середовищі;

– освітній процес закладу професійної освіти стає відкритим, що забезпечує будь-коли у часі, екстериторіально у географічному просторі здійснювати доступ до навчально-наукової, технічної, професійної чи іншої інформації та вимагає від педагогічних працівників, зокрема викладачів загальноосвітніх дисциплін, урахування у своїх методиках принципів нової, «цифрової» дидактики.

Результати подальших наукових розвідок будуть присвячені обґрунтуванню та розробленню системи розвитку педагогічної майстерності викладачів загальноосвітніх дисциплін закладів професійної освіти.

Список використаної літератури

1. Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року»: схвалено розпорядженням Каб. Міністрів України від 12.06.2019 № 419-р. *Законодавство України* / ВР України: офіц. веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80#n8> (дата звернення: 10.07. 2019).
2. Освіта в Україні: виклики та перспективи інформаційно-аналітичний збірник. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2020/metod-zbirka-osvita-ta-covid-2020.pdf> (дата звернення: 10.09.2021).
3. Типова базисна структура навчальних планів підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах. Затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від 13.10.2010 р. № 947. URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1038.2570.0> (дата звернення: 12.09.2021).
4. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. Верховна Рада України: офіц. веб-портал. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 9.05.2018).
5. Герлянд Т. М. Теоретичні і методичні основи загальноосвітньої підготовки майбутніх кваліфікованих робітників аграрного профілю: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Інститут проф. техн. освіти НАПН України. Київ, 2021. 585 с.
6. Модернізація змісту професійної освіти і навчання: теорія і практика: монографія / М. А. Вайнтрауб та ін.; за наук. ред. М. А. Вайнтрауб. Київ: ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2015. 328 с.
7. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
8. Дидактика средней школы: Некоторые проблемы современной дидактики: учеб. пособ. для слушателей ФПК директоров общеобразовательных школ, и в качестве учебного пособия по спецкурсу для студентов пед. ин-тов / под ред. М. Н. Скаткина. Изд. 2-е, перераб. и доп. Москва: Просвещение, 1982. 319 с.
9. Короп Т. С. Професійна спрямованість викладання загальноосвітніх предметів у ПТОЗ: міфи і реальність: веб-сайт. URL: <https://letgostory.com/ae69Du> (дата звернення: 12.10.2020).
10. Курлянд З. Н., Осипова Т. Ю., Гурін Р. С. Теорія і методика професійної освіти: навч. посіб. Київ: Знання, 2012. 390 с.
11. Концепція розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 12.09.2021).
12. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 / кол. авт.: М. Мазорчук (осн. автор), Т. Вакуленко, В. Терещенко, Г. Бичко, К. Шумова, С. Раков, В. Горох та ін.; Український центр оцінювання якості освіти. Київ: УЦОЯО, 2019. 439 с.

13. Коростіль Л. А. Покоління Z: пошук способів педагогічної взаємодії: веб-сайт. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5229 (дата звернення: 12.09.2021).
14. Положення про електронні освітні ресурси. Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 01 жовтня 2012 року № 1060. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12#Text> (дата звернення: 12.09.2021).
15. Уманець В. О. Формування інформаційно-освітнього середовища професійно-технічного навчального закладу. *Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень*: зб. наук. пр. / редкол.: Р. С. Гуревич (голова) та ін. Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2012. Вип. 2. С. 98–102.
16. Кошук О. Б. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців із агроінженерії: теорія і методика: монографія. Київ: Компрінт, 2018. 596 с.

CURRENT PEDAGOGICAL ACTIVITY FEATURES OF GENERAL EDUCATION SUBJECTS TEACHERS AT THE VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTIONS

Kabysh Maryna

Candidate of Philological Sciences

Institute of Vocational Education and Training of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

Introduction. *At the present stage of modernizing the system of higher pedagogical education, the teacher of general education subjects is an active subject of their own personal self-improvement and self-realization. Professional development of a teacher at the Vocational Education Institutions is a continuous process of progressive and humanistic forming personality, which strives for high professional achievements, progressive movement to the highest professional and personal level, which provides a holistic, effective transformation of competency experience by overcoming professional contradictions, lifelong improving professional competence, developing a new quality of professional and pedagogical actions.*

Purpose. *The aim of the article is to study the current features of the pedagogical activities of general education teachers at the Vocational Education Institutions, as well as to determine the features of the use of a set of pedagogical conditions, which have a special role in the educational process.*

Methods. *Theoretical, empirical, statistical methods were used.*

Results. *Educational and professional programmes provide simultaneous students' mastering general education, general technical and special subjects and the involvement of students in the forms of industrial training. With the systematic combination of all types of training, students retain the mastery of the volume of natural sciences and humanities subjects determined by the curriculum and the need to draw up the state final certification in the form of external independent assessment (EIA). The implementation of the interdisciplinary links between the subjects of general education and vocational training is not fully carried out: according to available researches, 95% of teachers of general education subjects do not have the knowledge to implement the professional orientation of the content of their subject. According to the PISA International Quality of Education Survey programme, potential entrants to vocational education institutions (basic school graduates) demonstrate low reading competence and mathematical and science competence. At present, teachers of general education subjects lack scientific and methodological tools in organizing the pedagogical interaction with the representatives of the «generation Z», brought up in the online environment.*

Originality. *The pedagogical conditions developing the pedagogical skills of teachers of general educational subjects training of the professional education institutions were substantiated.*

Conclusion. *Therefore, in order to use the powerful resources of modern digital technologies in the intellectual and professional development of intending skilled workers, pedagogical staff of Vocational Education Institutions, in particular teachers of general education subjects must acquire methods of skillful applying these high-tech teaching aids. These aspects will be included into our further research.*

Key words: *pedagogical skills, professional education, general education, competence, «generation Z», electronic educational resources.*

References

1. Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року» [The concept of implementation of state policy in the field of vocational (vocational) education «Modern vocational (vocational) education «for the period up to 2027»]: (2019). Rozporjadzhennja Kab. Ministriv Ukrainy № 419-r. (2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80#n8>. [in Ukrainian].
2. *Osvita v Ukraini: vyklyky ta perspektyvy informacijno-analitychnyj zbirnyk* [Education in Ukraine: challenges and prospects information-analytical collection]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva->

konferencia/2020/metod-zbirka-osvita-ta-covid-2020.pdf. [in Ukrainian].

3. Типова базисна структура навчальних планів підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах [Typical basic structure of curricula for training skilled workers in vocational schools]. (2010). *Nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy № 947* (2010). URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1038.2570.0>. [in Ukrainian].

4. Про освіту (*Zakon Ukrainy*) [Law of Ukraine «On Education»] № 2145-VIII. (2017). Verkhovna Rada Ukrainy: ofic. veb-portal. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. [in Ukrainian].

5. Gherljand T. M. (2021). Teoretychni i metodychni osnovy zaghaljnoosvitnjoji pidghotovky majbutnikh kvalifikovanykh robotnykiv aghrarnogho profilju [Theoretical and methodical bases of general educational preparation of future skilled workers of an agrarian profile]. (*Doctor's thesis*). Kyjiv. [in Ukrainian].

6. Vajntpaub M. A. (Ed.). (2015). Modernizacija zmistu profesijnioji osvity i navchannja: teorija i praktyka [Modernization of the content of professional education and training: theory and practice]. Kyjiv: TOV «NVP Polighrafservis». [in Ukrainian].

7. Kremenj V.Gh. (2008). Encyklopedija osvity [Encyclopedia of Education]. *Akad. ped. nauk Ukrainy*. Kyjiv: Jurinkom Inter. [in Ukrainian].

8. Skatkin M. N. (Ed.). (1982). *Didaktika srednej shkoly: Nekotory'e problemy` sovremennoj didaktiki* [Didactics of secondary school: Some problems of modern didactics]. (2nd ed.). Moskov: Prosveshhenye. [in Russian].

9. Korop T. S. *Profesijna sprjamovanistj vykladannja zaghaljnoosvitnikh predmetiv u ptoz: mify i realnistj* [Professional orientation of teaching general subjects in ptosis: myths and reality]. URL: <https://letgostory.com/ae69Du> [in Ukrainian].

10. Kurljand Z. N., Osypova T. Ju., Ghurin R. S. (2012). *Teorija i metodyka profesijnioji osvity* [Theory and methods of vocational education]. Kyjiv: Znannja. [in Ukrainian].

11. *Koncepcija rozvytku pryrodnycho-matematychnoji osvity (STEM-osvity)* [The concept of development of natural and mathematical education (STEM-education)]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2020-%D1%80#Text>. [in Ukrainian].

12. Mazorchuk M. (Ed.). (2019). *Nacionalnyj zvit za rezul'tatamy mizhnarodnogho doslidzhennja jakosti osvity PISA-2018* [National report on the results of the international survey on the quality of education PISA-2018]. T. Vakulenko, V. Tereshhenko, Gh. Bychko, K. Shumova, S. Rakov, V. Ghorokh (ed.). Ukrajinsjkyj centr ocinjuvannja jakosti osvity. Kyjiv: UCOJaO. [in Ukrainian].

13. Korostilj L. A. *Pokolinnja Z: poshuk sposobiv pedaghoghichnoji vzajemodiji* [Generation Z: search for ways of pedagogical interaction]. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5229. [in Ukrainian].

14. Polozhennja pro elektronni osvitni resursy [Regulations on electronic educational resources]. *Nakaz Ministerstva osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy № 1060*. (2012). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12#Text>. [in Ukrainian].

15. Umanecj V. O. (2012). Formuvannja informacijno-osvitnjogho seredovyshha profesijno-tehniknogho navchalnogho zakladu [Formation of information and educational environment of vocational school]. *Aktualni problemy suchasnoji nauky ta naukovykh doslidzen*, (2), 98-102. Vinnycja: TOV firma «Planer». [in Ukrainian].

16. Koshuk O. B. (2018). *Formuvannja profesijnioji kompetentnosti majbutnikh fakhivciv iz aghroinzheneriji: teorija i metodyka* [Formation of professional competence of future specialists in agroengineering: theory and methodology]. Kyjiv: Komprynt. [in Ukrainian].

Отримано редакцією 27.10.2021 р.

УДК 373.5.016:811.161.2]:51

DOI: 10.31376/2410-0897-2021-3-47-170-181

КАТЕГОРІЯ «МАТЕМАТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ» У МОВНІЙ ОСВІТІ

Артеменко Любов Іванівна

аспірантка кафедри педагогіки

Криворізький державний педагогічний університет

учитель української мови та літератури

Криворізька загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 90 Криворізької міської ради Дніпропетровської області

e-mail: liubovartemenko7@gmail.com

ORCID: 0000-0001-6899-5225

У статті з'ясовано проблему математичної компетентності учнів як ключової в навчанні української мови. Проаналізовано наукову літературу щодо визначення поняття «математична компетентність» у різних царинах. Визначено переваги означеної компетентності, які сприяють належному розвитку особистості, яка спроможна аналізувати, математично мислити, логічно формулювати судження, доводити власну думку, будувати зв'язні висловлення, визначати складність проблеми та можливі варіанти її розв'язання, адаптуватися до змін тощо. Уточнено поняття «математична компетентність» та витлумачено нову категорію – «математична компетентність учнів у процесі навчання української мови».

Ключові слова: «математична компетентність», розвиток мовної особистості, здатність